

Arjen toimintakyky, kuntoutuksen tavoite ja kuntoutustyöryhmän yhteinen viitekehys

Petriina Munck

Neuropsykologian erikoispsykologi, VET, TOHJ, PsT

Neuropsykologinen kuntoutuskeskus Larmis

HY/psykologia ja logopedia

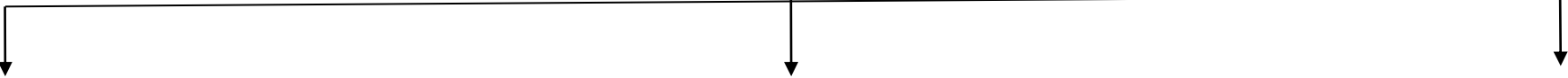
ICF

- Avaa toimintakyvyn käsitettä laajasti ja kokonaisvaltaisesti
- Luo rakenteen toimintakyvyn kuvaamiseen yhdessä asiakkaan kanssa ja hänen näkökulmastaan
- Yhteinen kieli ja yhteiset käsitteet ammattiryhmien välillä, kliinisen työn ja tutkimuksen välillä, kansainvälisesti
- Kuvaa **toiminnallista terveydentilaa**

ICF

- Pyrkimys ymmärtää, miten toimintarajoite tai diagnoosi vaikuttaa yksilön elämään ja hänen mahdollisuuksiinsa osallistua
- Millaisia toimintarajoitteita ja toimintaa edistäviä asioita hänen elämässään on
- Millainen osallistuminen on tärkeää
- Kontekstuaaliset tekijät vaikuttavat paljon

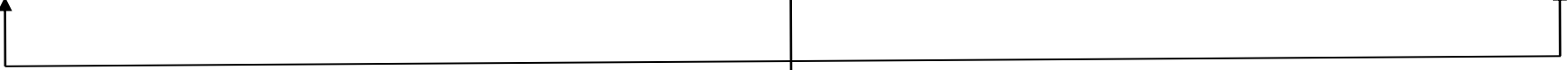
Terveydentila
Dg./ICD, esim. CP-
vamma, ADHD, autismin
kirjo

Ruumiin/ kehon toiminnot ja
rakenteet

Suoritukset

Osallistuminen

Kontekstuaaliset tekijät

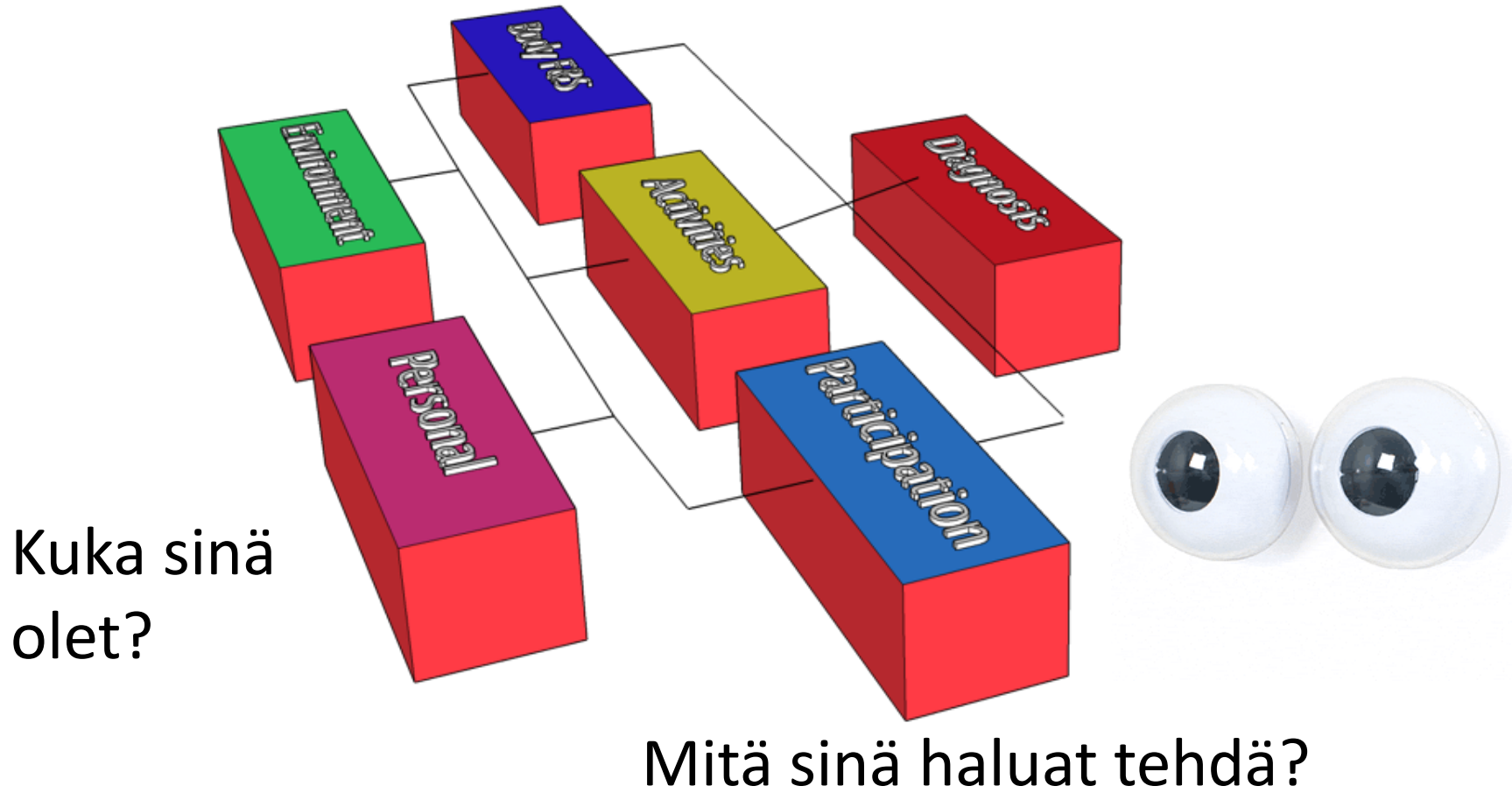
Ympäristötekijät

Yksilötekijät

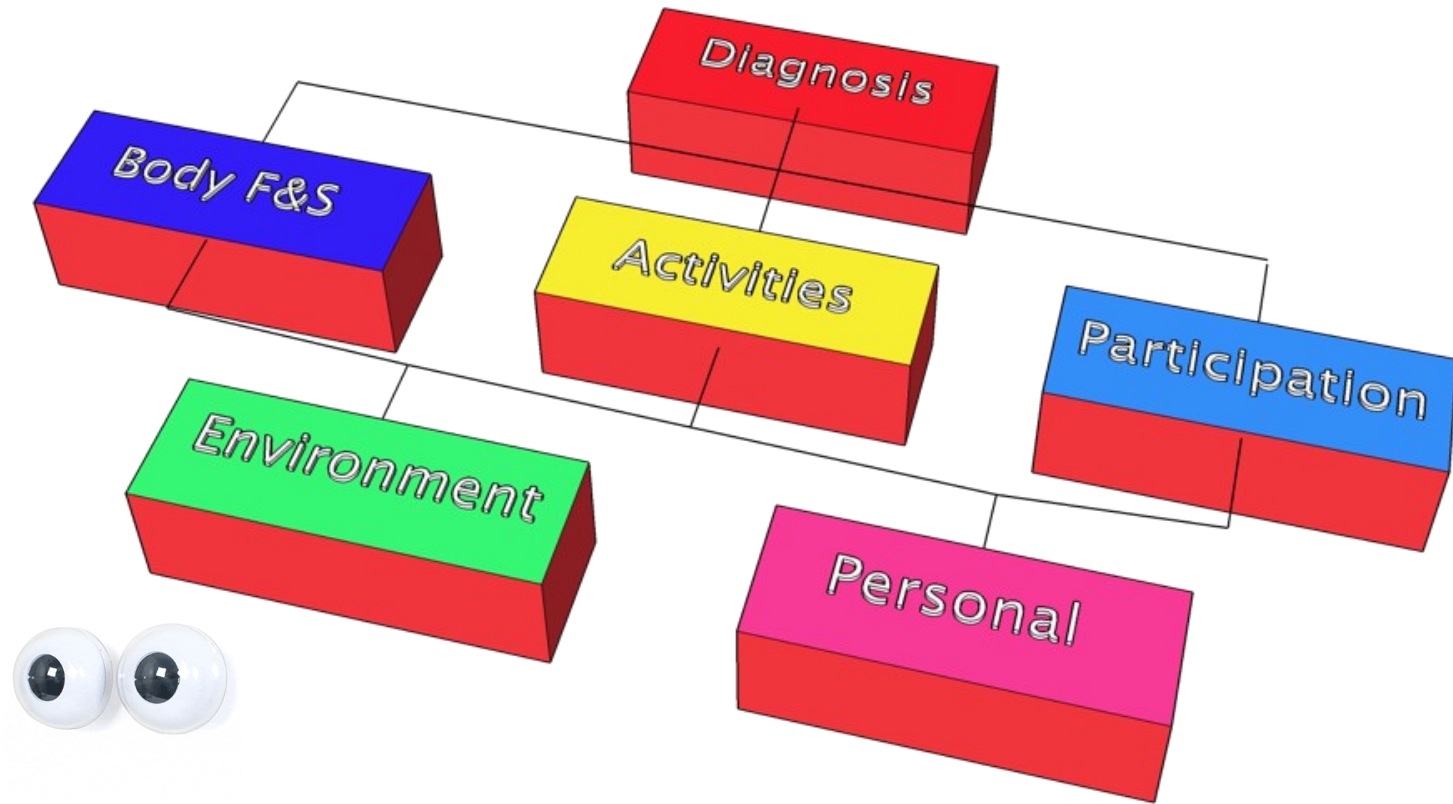

Miten voin auttaa sinua?

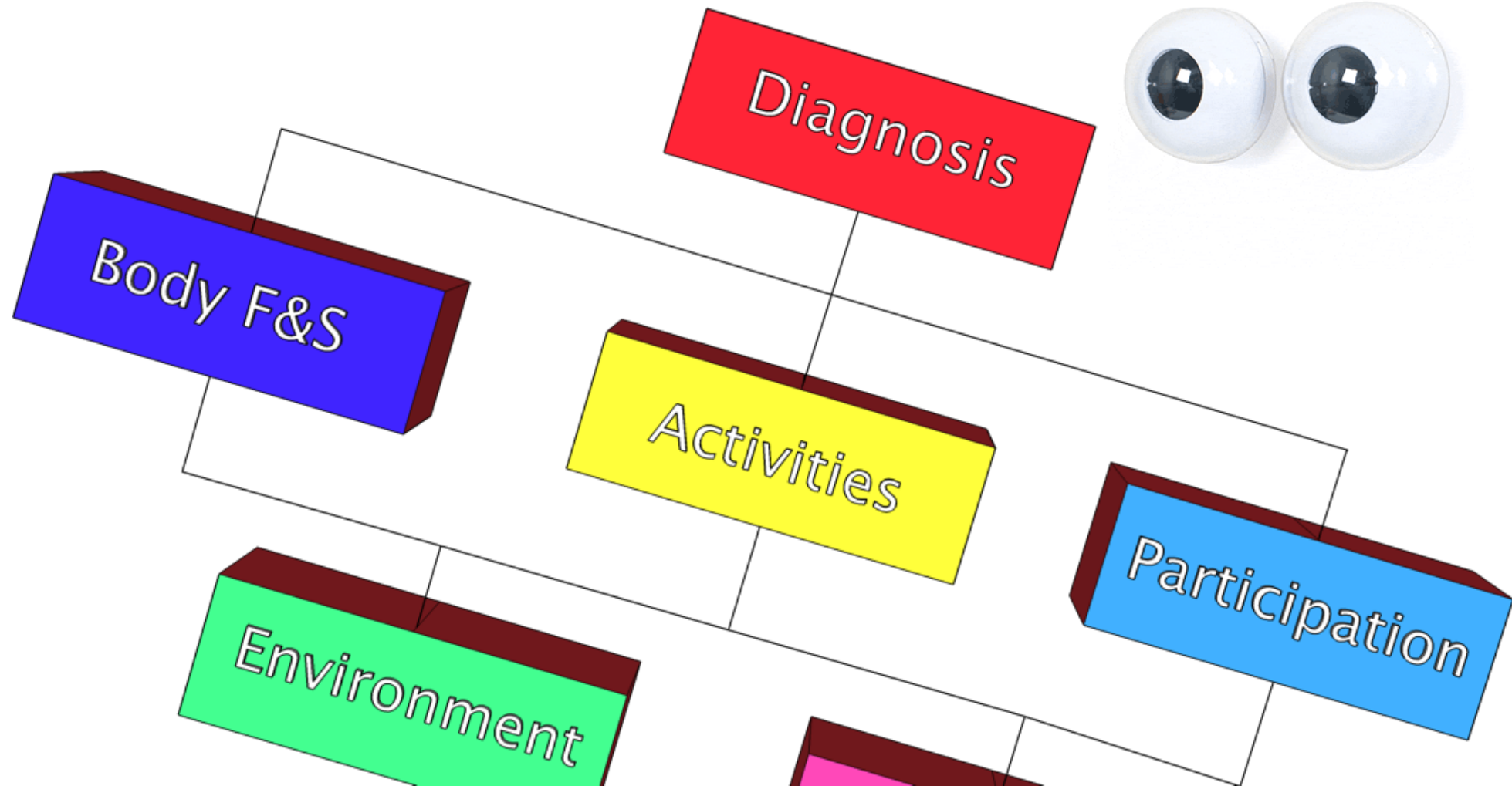
Lähde: Olaf Kraus de Gamargo
Associate professor, CanChild, McMaster University

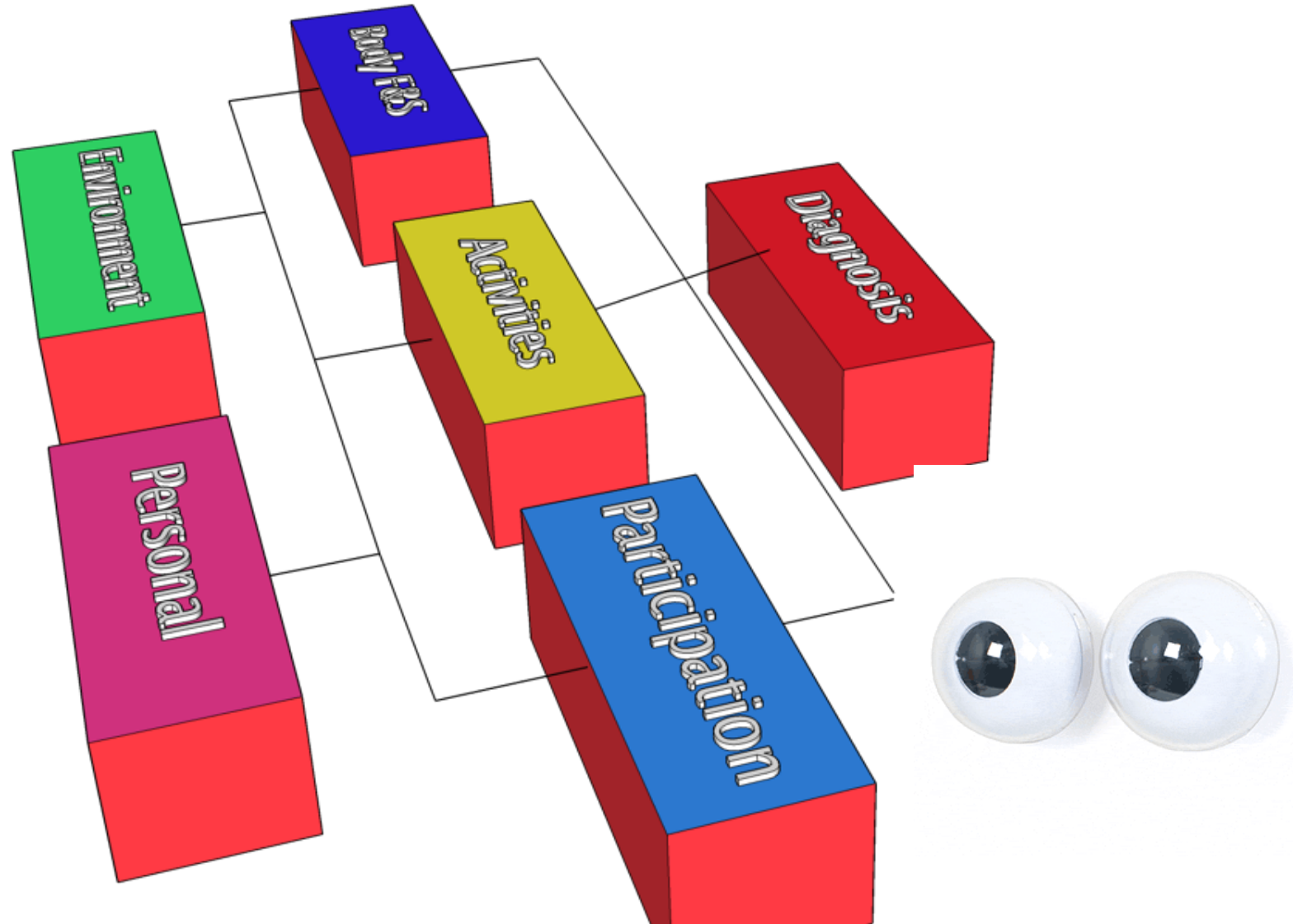
Missä ja miten asut?

Lääkäri voi antaa sinulle diagnoosin!

Keskitytäänpä siihen mitä sinä haluat!

ICF ja arviointi

- ICF kannustaa miettimään toimintakykyä oikeassa elämässä
- Kontekstuaaliset tekijät huomioiden
- Kannustaa moniammatilliseen ajatteluun
- Kannustaa asiakkaan näkökulman huomioimiseen
- Selkeyttää kuntoutuksen tavoitteiden asettelua, tavoitteena henkilölle itselleen tärkeän osallistumisen mahdollistuminen

Moniammatillinen arviointi

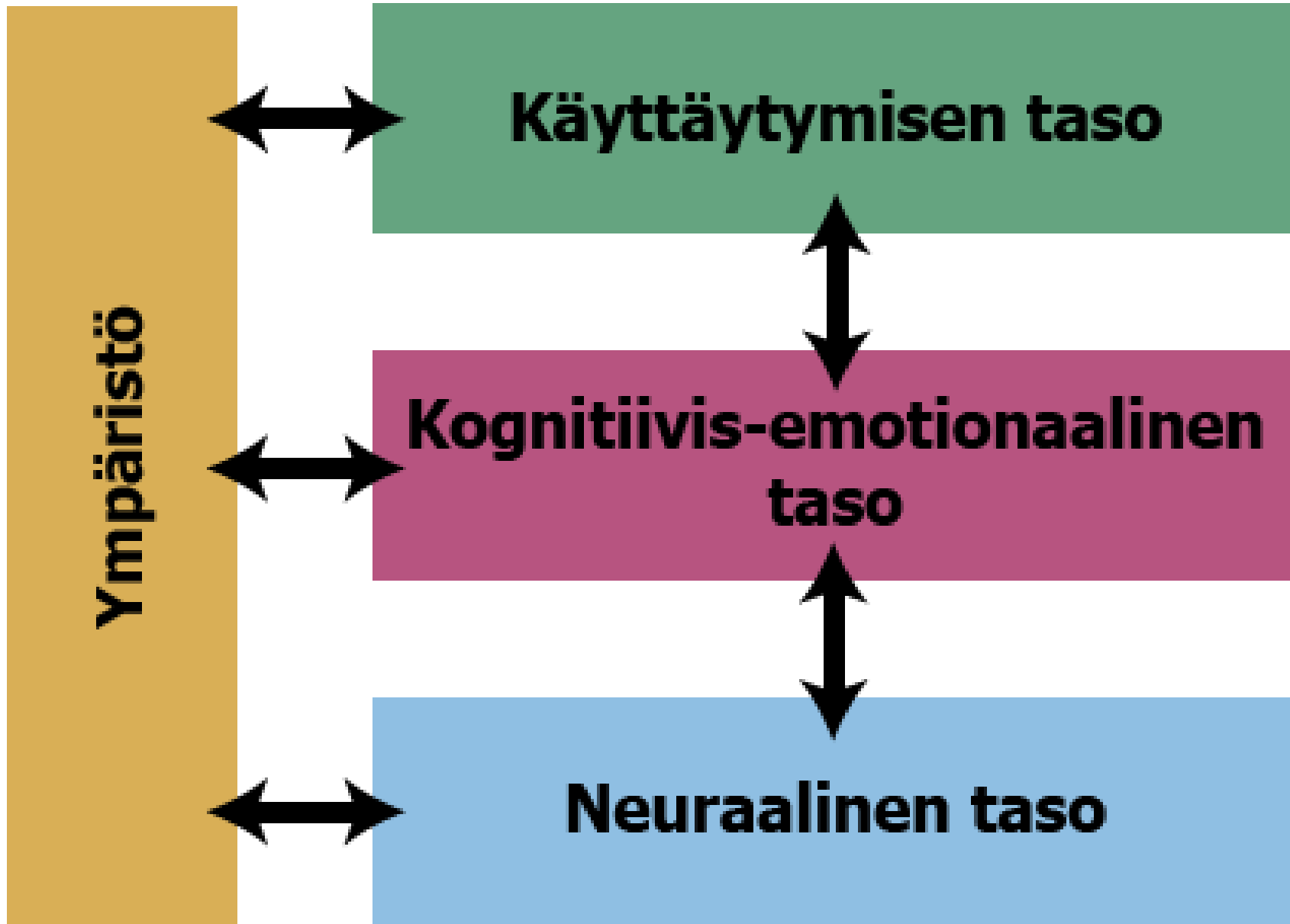
- Ammattikuntakohtaiset teoreettiset viitekehykset
- Ammattikieli
- Ammatilliset ohjeistukset
- Samasta ilmiöstä puhuminen eri käsitteillä
- Ongelmalähtöisyys
- Joskus haastavaa tunnistaa, minkä tasoisesta taidosta puhutaan
 - Esim. kielelliset taidot puheterapeutin ja psykologin lausunnossa

Moniammatillinen arviointi

- Kapasiteetti ei ole sama asia kuin käytettävyys
- Joskus jää epäselväksi, mitä arvioidulla kapasiteetilla pystyy tekemään suoritusten ja osallistumisen muodossa
- Arvioiminen ”umpiossa”
- Ympäristötekijöiden merkitys toimintakyvylle
- Staattinen vs. dynaaminen arvioiminen

Kuitenkin

- Tärkeää normaalikehityksen tuntemus
- Juuri ammattikuntakohtaiset viitekehtykset ovat keskeisessä roolissa, kun pohditaan näkyvän toimintakyvyn tai esim. käyttäytymisen taustalla vaikuttavia ilmiöitä, esim.
 - Aistisäätelyn vaikeudet
 - Eksyminen, itsenäinen liikkuminen, kello, matematiikka

Kuitenkin

- Parhaimmillaan viitekehys tuo vuoropuhelua eri ammattiryhmien välille
- Osaamisen täydentäminen
- Jäsentäminen ja käsitteellistäminen
- Vahvuuksien tunnistaminen
- Tuo keskiöön asiakkaan; hänen tarpeensa ja toiveensa
- Arvioissa havaitut toimintarajoitteet eivät välttämättä ole niitä, jotka lapsi tai perhe kokee osallistumisen esteiksi

ICF:n haasteet

- Kieli tuntuu aluksi jäykältä ja vieraalta
- Koodien määrä aiheuttaa oireilua
- Linkin löytäminen omaan työhön voi tuntua vaikealta

Miten mitata ja arvioida toimintakykyä?

- ICF ei ohjaa käyttämään tiettyjä mittareita
- Niiden valinta ja käyttö jäävät asiantuntijan ratkaistavaksi
- Asiantuntijuutta valita oikeat, pätevimmät ja luotettavimmat arviointimenetelmät asiakkaan toimintakyvyn kartoittamiseksi
- Toimia-verkosto, siltaus ICF-käsitteisiin, mitä toimintakyvyn osa-alueita testillä voidaan mitata

ICF core sets (ydinlistat)

- Esim. CP-vamma, ADHD, autismin kirjo
- <https://thl.fi/fi/web/toimintakyky/icf-luokitus/icf-ydinlistat-ja-tarkistuslista>
- <https://toimintakykyarvio.fi>

Asiakkaan näkökulma – tärkein näkökulma

- WHODAS-mittari (WHO Disability Assessment Schedule 2.0) yleiseen toimintakyvyn arvioimiseen
- Suomennot TtT Jaana Paltamaa/JAMK 2014, edellyttää rekisteröitymisen ja manuaaliin perehtymisen
- <http://www.thl.fi/toimia/tietokanta/mittariversio/160/>

Suoritukset ja osallistuminen =

- Oppiminen ja tiedon soveltaminen
- Yleisluontoiset tehtävät ja vaateet
- Kommunikointi
- Liikkuminen
- Itsestä huolehtiminen
- Kotielämä
- Henkilöiden välinen vuorovaikutus ja ihmissuhteet
- Keskeiset elämänalueet
- Yhteisöllinen, sosiaalinen ja kansalaiselämä

Tavoitteen asettaminen

- Ammattiryhmäkohtaiset tavoitteet →
- Lapsen ja hänen perheensä tavoitteet
- Miten moniammatillinen tiimi voi tukea näiden tavoitteiden toteutumista
- Yhteistyö ja työnjako

Ympäristötekijät

- Tuotteet ja teknologiat
- Luonnonmukainen ympäristö ja ihmisen tekemät ympäristömuutokset
- Tuki ja keskinäiset suhteet
- Asenteet
- Palvelut, hallinto ja politiikat

F-words of ICF

Rosenbaum & Gorter, 2011

- Function
- Family
- Fitness

- Fun
- Friends
- Future

ICF, yhteenvetoa

- Yhteinen kieli ja käsitteet
- Yhteisesti jaettu käsitys toimintakyvystä
- Kontekstuaaliset tekijät ymmärtäen
- Kytkeminen moniammatillisesti teoreettiseen jäsentämiseen ja ymmärrykseen
- Kuntoutuksessa asiakkaan tavoite
- Moniammatillinen lapsi- ja perhelähtöinen yhteistyö ja tarvittaessa työnjako tavoitteen ympärillä